

MILJØstyrelsen
Pesticider og genteknologi

7. marts 2013
J. nr.
VM/NSH/kirst

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forslag til Kommissionsforordning om ændring af godkendelse af aktivstofferne clothianidin, imidacloprid og thiametoxam i henhold til forordning 1107/2009 om plantebeskyttelsesmidler. (Revideret notat om Kommissionens reviderede forslag) (Komité sag)

1. Resumé

Kommissionen foreslår, at godkendelsen af aktivstofferne clothianidin, imidacloprid og thiametoxam ændres i henhold til forordning 1107/2009 om plantebeskyttelsesmidler, samt at der indføres forbud mod salg og anvendelse af visse frø bejdsset med disse aktivstoffer. Hvis forslagene bliver vedtaget, vil det betyde, at godkendelsesbetingelserne ændres (indskrænkes) for stofferne i bilag til Kommissionens forordning nr. 540/2011 af 25. maj 2011 om gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1107/2009 for så vidt angår listen over godkendte aktivstoffer.

Der er ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for regioner eller kommuner, men der vil være administrative konsekvenser for staten og økonomiske konsekvenser for erhvervslivet. Der skal stemmes om forslagene i Den Stående Komité for Fødekedden og Dyresundhed den 14-15. marts 2013.

Forslaget vil hæve beskyttelsesniveauet for bier, idet der sker en indskrænkning i godkendelsen af aktivstofferne clothianidin, imidacloprid og thiametoxam, samt fordi der indføres forbud mod salg og anvendelse af visse frø bejdsset med disse aktivstoffer.

Regeringen støtter, at der indføres begrænsninger for de anvendelser, der udgør en risiko for bier. Anvendelser, som ikke udgør en risiko for bier, bør ikke omfattes, da de sprøjtemidler, der vil blive anvendt i stedet for bejdsningen, vil øge belastningen af natur og miljø.

Regeringen agter derfor at stemme for Kommissionens forslag om restriktioner for godkendelse af clothianidin, imidacloprid og thiametoxam, idet der dog lægges særlig vægt på, at forslaget ikke omfatter anvendelser i afgrøder som bier trækker i, hvis disse ikke når til blomstringsstadiet, før de høstes.

2. Baggrund

Et foreløbigt forslag til Kommissionsforordning "Draft Commission Implementing Regulation amending Implementing Regulation (EU) No 540/2011 as regards the conditions of approval of the active substances clothianidin, thiametoxam and imidacloprid" er fremsendt til medlemsstaterne den 13. februar 2013. Forslaget er blevet drøftet på arbejdsgruppemøde i Kommissionsregi den 31. januar 2013.

Det forslag har Kommissionen efterfølgende trukket tilbage og fremsendt et nyt, revideret foreløbigt forslag til medlemsstaterne den 21. februar 2013. Det nye, reviderede forslag forventes at komme til afstemning i Den Stående Komité for Fødevarer og Dyresundhed den 14.-15. marts 2013.

Forslaget har hjemmel i forordning 1107/2009 om plantebeskyttelsesmidler, især artikel 21 og 49, som fastlægger, at Kommissionen kan tage godkendelsen af et aktivstof op til fornyet vurdering, hvis der foreligger ny viden om stoffet, samt at man kan forbyde salg og anvendelse af frø bejdset med plantebeskyttelsesmidler med et givet aktivstof, hvis der er betydelig bekymring for, at behandlede frø kan udgøre en alvorlig risiko for menneskers eller dyrs sundhed eller for miljøet.

Forslaget skal vedtages efter undersøgelsesproceduren i henhold til komitologiforordningen.

Ved en positiv udtalelse (kvalificeret flertal) i undersøgelseskomitéen vedtager Kommissionen forslaget.

Ved en ikke-udtalelse, dvs. hvor der hverken er kvalificeret flertal for eller imod i undersøgelseskomitéen, kan Kommissionen ikke vedtage forslaget. Kommissionen kan dog vælge enten at forelægge forslaget for en appelkomité indenfor 1 måned, eller at forelægge et revideret forslag for undersøgelseskomitéen indenfor 2 måneder.

Ved en negativ udtalelse, dvs. kvalificeret flertal imod forslaget i komitéen, og hvor Kommissionen vurderer, at foranstaltningerne er nødvendige, kan Kommissionen enten indenfor 1 måned forelægge sagen for appelkomitéen, eller indenfor 2 måneder forelægge et revideret forslag for undersøgelseskomitéen. I appelkomitéen kan Kommissionen vedtage forslaget i tilfælde af en positiv udtalelse og ved ikke-udtalelse. Afstemningsreglerne i appelkomiteen er identiske med undersøgelseskomitéen. I tilfælde af negativ udtalelse kan Kommissionen ikke vedtage forslaget.

Appelkomitéen skal mødes tidligst 14 dage og senest 6 uger efter en sag er henvist dertil. Appelkomitéen afgiver udtalelse senest 2 måneder efter sagens henvisning.

3. Formål og indhold

Det reviderede, foreløbige forslag drejer sig om en ændring af godkendelserne af aktivstofferne clothianidin, imidacloprid og thiametoxam iht. forordning om plantebeskyttelsesmidler. Aktivstofferne er godkendt i dag, og forslaget vil indskrænke godkendelserne.

Stofferne er blevet genvurderet af EFSA (Den Europæiske Fødevarerikkerheds Autoritet) ud fra nye oplysninger om aktivstofferne giftighed for bier, og nye principper for vurdering af risikoen for bier. Disse vurderinger har resulteret i ovennævnte forslag, der har til hovedformål at indskrænke godkendelsen af aktivstofferne iht. forordning 1107/2009.

EFSA har udarbejdet konklusionsrapporter¹ over risikovurderingen af stofferne.

De angivne begrænsninger i anvendelsesområderne er ifølge det reviderede, foreløbige forslag:

- Ingen anvendelse (hverken bejdsning, spredning af granulater eller sprøjtning) i afgrøder, der er attraktive for bier (herunder raps, majs og kål).
- Ingen anvendelse af bejdset vårkorn² til såning fra januar til juni.
- Forbud mod markedsføring og anvendelse af bejdsede frø af afgrøder, der er attraktive for bier.
- Indendørs anvendelse i væksthuse og anvendelse til produktion af frø og sædekorn³ er undtaget fra ovennævnte begrænsninger.
- Privat anvendelse bliver forbudt.

¹ Rapporterne vil blive tilgængelige på EFSA's hjemmeside: <http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs.htm>

² Begrænsningen for vårkorn skyldes støv med bejdsemiddelrester som spredes under såning

³ Den del af vårkorn, som anvendes som sædekorn er dermed undtaget

Derudover indgår følgende bestemmelser i forslaget:

- Der er fastsat specifikke krav til yderligere information, som ansøgerne skal indsende senest 31.12.2014.
- Kommissionen vil indenfor 2 år fra ikrafttræden initiere en vurdering af ny information.
- Frist for ændring og tilbagetrækning af nationale godkendelser er 30. april 2013.
- Frist for salg og anvendelse af bejdset frø er 30. juni 2013.

Når forslaget er vedtaget, skal medlemsstaterne efterfølgende sikre, at de nationale godkendelser tilbagekaldes eller ændres i overensstemmelse med forslaget. Medlemsstaterne skal ligeledes sikre, at forslaget implementeres i forhold til salg og anvendelse af bejdset frø.

De væsentligste ændringer i forhold til Kommissionens første udkast til forslag er, at anvendelse i væksthuse er undtaget fra forbuddet; at kartofler ikke længere er med på listen over afgrøder, hvor aktivstofferne ikke må anvendes; anvendelse til produktion af frø og sædekorn mv. undtages, og at privat anvendelse forbydes (dvs. kun professionel brug vil være tilladt).

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om sagen.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen har ikke redegjort for nærhedsprincippet. Der er tale om gennemførelsesforanstaltninger af en allerede vedtaget rådsretsakt, hvorfor Regeringen vurderer, at forslagene er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Konsekvenser for Danmark

Lovgivningsmæssige konsekvenser:

Hvis forslaget bliver vedtaget, vil optagelsen på Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) Nr. 540/2011 af 25. maj 2011 om gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1107/2009 for så vidt angår listen over godkendte aktivstoffer blive ændret. Denne liste er direkte gældende i Danmark, og der vil derfor ikke være lovgivningsmæssige konsekvenser af forslaget.

Der er i Danmark godkendt plantebeskyttelsesmidler med clothianidin, imidacloprid og thiametoxam i Danmark.

Clothianidin er i dag godkendt til bejdning af roefrø og rapsfrø i Danmark.

- Anvendelsen til bejdsning af rapsfrø vil være omfattet af begrænsningen.

Imidacloprid er i Danmark godkendt til:

- Bejdsning af roefrø og spinatfrø. Disse anvendelser er *ikke* omfattet af begrænsningerne.
- Bejdsning af rapsfrø til eksport. Denne anvendelse er *omfattet* af begrænsningerne.
- Bejdsning af læggekartofler. Denne anvendelse er *ikke omfattet* af begrænsningerne.
- Skadedyrsbekæmpelse i væksthuse i tomat, agurk og prydblplanter. Disse indendørs anvendelser er *ikke* omfattet.
- Skadedyrsbekæmpelse i salat. Denne anvendelse er *ikke omfattet* af begrænsningerne.
- Skadedyrsbekæmpelse i blomkål og kinakål til konsum. Disse anvendelser er omfattet (Blomkål og kinakål høstes normalt inden blomstring).
- Private anvendelser i prydblplanter og græs. Disse anvendelser er omfattet af begrænsningerne.
- Bekæmpelse af gåsebiller på græsarealer og oldenborgerlarver i juletræer og pyntegrønt. Disse anvendelser er *ikke omfattet* af begrænsningerne.

Thiamethoxam er i Danmark godkendt til:

- Bejdsning af roefrø til eksport. Denne anvendelse er *ikke omfattet* af begrænsningerne.
- Bejdsning af ærter til eksport, bejdsning af rapsfrø samt bejdsning af hvidkål og kinesisk kål til frøavl. Alle disse anvendelser er *omfattet* af begrænsningerne.

Derudover *importeres* majs bejdsset med clothianidin og konservesærter bejdsset med thiamethoxam, samt korsblomstrede frøafgrøder bejdsset med enten clothianidin eller thiametoxam. Alle disse anvendelser er *omfattet* af begrænsningerne.

Der *importeres* endvidere bejdsset frø af salat, gulerod og muligvis løg til konsum (denne type afgrøder høstes normalt inden blomstring). Anvendelserne i gulerod og løg er omfattet af begrænsningerne.

Administrative konsekvenser:

Den indskrænkede godkendelse af produkter i Danmark skal være gennemført senest den 30. april 2013. Der kan fastsættes en frist for afvikling af salg og anvendelse indtil 30. juni 2013. Fra 1. juli 2013 må der ikke længere markedsføres eller anvendes frø omfattet af forslaget.

Ændringen af de danske godkendelser af midler med clothianidin, imidacloprid og thiametoxam får meget begrænsede administrative konsekvenser for staten. Merudgifter afholdes jf. gældende budgetvejledning indenfor Miljøministeriets eksisterende ramme. Der er i øvrigt ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner.

Der vurderes, at ændringerne af forordningen vil påføre ansøgere, der vil anvende frø, som er behandlet med de berørte aktivstoffer, omstillingsomkostninger. Omstillingsomkostningerne består af en kontrolpligt og en rapporteringspligt, idet ansøgerne forpligtes til at foretage nogle konkrete observationer, som skal anvendes til at bekræfte aktivstofferne effekt på bier. De indsamlede oplysninger skal derefter indrapporteres til EU kommission, medlemsstaterne og myndigheden senest d. 31. december 2014.

Økonomiske konsekvenser:

Der vil være økonomiske konsekvenser for erhvervslivet. Mht. konsekvenserne for *industrien, der fremstiller* de pågældende plantebeskyttelsesmidler, kan det ikke vurderes, hvilke konsekvenser det samlet vil få. De firmaer, der fremstiller de midler, der forbydes, vil få et tab af salg af disse midler, mens firmaer, der fremstiller alternative midler, vil få et øget salg af disse.

Med hensyn til økonomiske konsekvenser for *jordbruget og grønsagsproducenter* i Danmark, har landbrugets organisationer oplyst følgende:

- Raps: Forbud mod bejdsning med neonicotinoiderne (170.000 ha) vil betyde en meromkostning til sprøjtning med alternativer på omkring 16 mio. kr. samt et skønnet udbyttetab på 24 mio. kr. Dertil kommer på længere sigt et muligt tab, hvis der udvikles resistens mod alternativerne på 235-470 mio. kr.
- Majs: Behovet for bejdsning i majs er begrænset pga. sjældne angreb (1500 ha). Der er skønnet et tab på 2-4 mio. kr.
- Kinakål: Forbud mod bejdsning (100 ha) vil få store konsekvenser pga. manglende alternativer, angreb af skadedyr vil betyde et tab på 175.000 kr./ha. Det vil derfor formodentlig ikke længere være rentabelt at dyrke kinakål i Danmark. Der kan være et skønnet tab på maksimalt 12 mio. (Kinakål høstes normalt før blomstring)
- Andre kålarter: Forbud mod bejdsning (900 ha) vil betyde en merudgift til sprøjtning med alternativer på op til ½ mio. kr. (Disse kålarter høstes normalt før blomstring).

For kål skal det bemærkes, at i Danmark bliver kål til konsum udplantet som småplanter: Det vil sige, at frøene bliver sået i væksthuse og dermed vil støv fra bejdsmedler ikke udgøre en risiko for bierne.

I forhold til bejdsning af korn skal der her gøres opmærksom på, at i Danmark bliver hverken vår- eller vinterudsæd af korn bejdsset med neonicotinoider. Korn i Danmark bliver kun bejdsset med svampemidler og ikke med skadedyrsmidler.

Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, DJF har i 2006 opgjort værdien af bibestøvning af afgrøder til i størrelsesordenen 1 milliard kroner på årsbasis.

Beskyttelsesniveau:

Idet der sker en indskrænkning i godkendelsen af aktivstofferne clothianidin, imidacloprid og thiametoxam, samt at der indføres forbud mod salg og anvendelse af visse frø bejdset med disse aktivstoffer, øger forslaget beskyttelsesniveauet for bier, og sikrer fortsat bibestøvning af afgrøder. Forbud mod bejdsning vil dog for mange anvendelser betyde gentagne sprøjtninger med andre insektmidler, som vil føre til en større belastning af natur og miljø, og som også kan have negative effekter på bier og andre insekter.

7. Høring

Der foreligger ingen høring af forslaget.

Der har været udsendt et rammenotat om Kommissionens *første* forslag om ændring af godkendelse af aktivstofferne clothianidin, imidacloprid og thiametoxam i henhold til forordning 1107/2009 om plantebeskyttelsesmidler i Miljøspecialudvalget den 18. februar 2013. Høringen blev afbrudt den 20. februar 2013, idet Kommissionen aflyste afstemningen om forslaget samme dag.

Efterfølgende sendte Kommissionen et revideret forslag i høring blandt medlemsstaterne. Der blev udsendt et revideret rammenotat om det reviderede forslag i kort høring i Miljøspecialudvalget den 4. – 7. marts 2013. Der er kommet følgende bemærkninger til høringerne:

Bayer CropScience har via Holm Kommunikation A/S oplyst, at man ikke opfatter Kommissionens forslag som værende i Danmarks interesse, fordi der ikke er et problem med bidød i Danmark; forslaget vil betyde øget anvendelse af netop de pesticider, regeringen med sprøjtemiddelstrategien ønsker at reducere brugen af; det vil belaste landbrugets økonomi og det fører til øget risiko for resistens.

Dansk Byggeri har oplyst, at man ikke har bemærkninger til sagen.

Dansk Gartneri bemærker, at det er helt afgørende for producenter af frilandsgrønsager til konsum fortsat at kunne købe udplantningsplanter, hvor producenten af småplanter har anvendt frø, der er bejdset med clothianidin, imidacloprid eller thiametoxam samt frø, der er bejdset med stofferne. Dette er afgrøder, der ikke når blomstringsstadiet. Hvis ikke disse anvendelser fritages for forslaget, bør Danmark stemme imod det samlede forslag.

Dansk Planteværn bemærker, at hvis forslaget vedtages, vil det få negative konsekvenser for dansk landbrug. Det vil betyde, at jordløpper skal bekæmpes med alternative midler, konkret pyrethroider. Den samlede belastning vil blive markant højere og effekten dårligere. Meromkostningerne til sprøjtning med alternativerne vurderes at være højere end 16 mio. Dertil kommer et muligt tab på 235 – 470 mio. kr. hvis der udvikles resistens mod alternativerne til bejdsning. Som det reviderede forslag er udformet, omfatter det forbud mod anvendelse, hvor der ingen risiko er – eksempelvis forbud mod anvendelse i afgrøder, der høstes før blomstring og indendørs, privat anvendelse – hvilket Dansk Planteværn finder uacceptabelt, hvorfor Danmark bør stemme mod Kommissionens forslag.

Det Økologiske Råd bemærker, at neonikotinoiderne bør underlægges et totalforbud, indtil konkret forskning viser, at de i visse anvendelser er ufarlige. Desuden bør begrænsningerne omfatte alle stoffer indenfor neonikotinoiderne og forsigtighedsprincippet bør anvendes, da stofferne vurderes at være persistente i miljøet og de langsigtede skadevirkninger for en stor del er ukendte. Det Økologiske Råd kan ikke støtte regeringens indstilling om, at lægge særlig vægt på, at forslaget ikke skal omfatte anvendelser i afgrøder som bier trækker i, hvis disse ikke når blomstringsstadiet, før de høstes. Det ikke er kun er i de situationer, hvor bier er i nærkontakt med blomster, at der sker eksponering af dem.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at Kommissionens reviderede forslag er bedre balanceret end det første, og i høj grad tager hensyn til sikring af bierne. Det er dog afgørende vigtigt, at forslaget ikke finder anvendelse på områder, hvor der ikke er risiko for bier. Landbrug & Fødevarer opfordrer regeringen til at lægge særlig vægt på, at anvendelser, hvor risikobegrænsende foranstaltninger kan give en tilstrækkelig beskyttelse af bier, undtages fra forbuddet. Kompromisforslag, som sikrer dette, bør støttes fra dansk side.

8. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er usikkert, om forslaget vil blive vedtaget med kvalificeret flertal.

En gruppe af medlemslande har stillet forslag om, at de enkelte medlemslande kan undtage konkrete anvendelser fra forbuddet, hvis de nationalt vurderer, at risikoen kan håndteres uden uacceptable effekter. Dette skal gælde i en treårig periode indtil 2016. I den mellemliggende periode skal industrien levere yderligere undersøgelser indenfor de næste 2 år. Dette kompromisforslag vil give mulighed for forskelle mellem medlemslandene, som kan give uens konkurrencevilkår. Forslaget vil ikke have betydning for beskyttelsesniveauet i Danmark, da det fastlægges nationalt. Forslaget vil forbyde stofferne, men samtidig gøre det muligt for de lande, som kan bruge stofferne uden risiko for bierne, at gøre det i en kortere periode, mens industrien leverer flere data om stofferne.

9. Regeringens holdning

Bestøvning fra bier og andre insekter udgør en livsvigtig økosystemtjeneste, og 80% af Europas planter vurderes i mere eller mindre grad at være afhængige af insektbestøvning. Det er estimeret, at bestøvning fra insekter, herunder bier, har en værdi på mere end 100 milliarder kroner om året i EU, og i Danmark er værdien af bibestøvning af afgrøder værdisat til i størrelsesordenen 1 milliard kroner på årsbasis.

Regeringen støtter grundlæggende forslaget om at der bør indføres begrænsninger for de anvendelser, der udgør en risiko for bier.

Regeringen finder dog, at forslaget skal tilpasses således at det ikke omfatter anvendelser, som ikke udgør en risiko for bier. Konkret betyder det, at regeringen ikke mener, at afgrøder som høstes før blomstring skal omfattes af forslaget, idet der ingen risiko er for bier ved sådan anvendelse. Regeringen lægger derfor særlig vægt på, at disse anvendelser undtages fra begrænsningerne.

EFSAs konklusionsrapporter har ikke identificeret en risiko ved den danske anvendelse af thiamethoxam til bejdsning af raps på grund af den lave dosis, som anvendes i Danmark. Regeringen finder derfor, at denne - og andre anvendelser - bør undtages, hvis risikobegrænsende foranstaltninger, dvs. nedsat dosering, tidspunkt for anvendelse etc., kan give en tilstrækkelig beskyttelse. Regeringen kan derfor støtte en eventuel modifikation af Kommissionens forslag, som følger elementerne i det af en række lande fremsatte kompromisforslag.

Fra dansk side prioriteres endvidere kravene om yderligere information, som ansøgerne skal indsende senest 31.12.2014 samt vurdering af disse data i henhold til den nye vejledning om risikovurderingen af bier, som EFSAs er ved at udarbejde.

10. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketinget.